

МЕЖДУНАРОДЕН ДЕН ЗА БЕЗОПАСЕН ИНТЕРНЕТ

ФЕВРУАРИ | 2024 | БЮЛЕТИН НА ПИЦ - ГАБРОВО

РЕАЛНИТЕ ОПАСНОСТИ ВЪВ ВИРТУАЛНИЯ СВЯТ НА ДЕЦАТА

Скъпи родители,

В последните години Интернет се превърна в неизменна част от нашето ежедневие. Но като отражение на реалния свят, виртуалният съдържа същите рискове и опасности, а най-уязвими са децата ни.

Само за 2023 година Националният център за безопасен интернет отчита рекорден ръст на сигналите, получени на Горещата линия за докладване на вредно съдържание и онлайн престъпления срещу деца. През миналата година броят на случаите, обработени от Центъра, възлиза на общо 46 359, което е двойно увеличение в сравнение с 2022 г., когато те са били 23 080. 95% от сигналите са за онлайн сексуална експлоатация на деца.

От Центъра отчитат, че това е най-високият брой обработени сигнали от началото на съществуването на Центъра през 2005 г.

Тревожните цифри определят като водеща темата за безопасното ползване на интернет от децата, а в подкрепа на възпитанието им за разумно поведение в дигитална среда, предоставяме полезна информация по темата „Реалните опасности във виртуалния свят на децата“.

safenet.bg

ГОРЕЩАТА ЛИНИЯ
за онлайн престъпления срещу деца

46 359 СИГНАЛА ЗА 2023
В сравнение с 23 080 сигнала за 2022 г.

- 95% онлайн сексуална експлоатация на деца
- 28 818 сигнала от международни партньори, обработени и насочени към дирекция Киберпрестъпност
- 17 541 случая открити от нас са насочени към Hotline в съответните страни

С подкрепата на **CENTIO** CYBERSECURITY

„Реалните опасности във виртуалния свят на децата“

- ✓ Дали децата не прекарват твърде много време пред екрана?
- ✓ Дали всички, с които децата общуват в интернет, са тези, за които се представят?
- ✓ Дали е достатъчно децата да си бъдат вкъщи, за да сме спокойни, че са защитени?
- ✓ Какви са последствията за децата, попаднали в капана на онлайн тормоза?
- ✓ Какво означава онлайн тормоз и как може да бъде предотвратен?

*На тези и други въпроси
търсим отговори
заедно с експерти
по киберпрестъпност,
психолози,
образователни експерти.*

- ✓ Почти непрекъснато чувство на **потиснатост** – кибертормозът е независим от време и пространство и може да се прояви по всяко време на денонощието и където и да се намира потърпевшият – в училище, вкъщи и дори по време на семейна почивка в чужбина;
- ✓ Ниска **самооценка** и самочувствие;
- ✓ Чувство за неприетост и **изолация** от другите деца, трудно създаване на приятелства и затруднено общуване с връстници;
- ✓ Неочаквани **болки** в корема или главата, прилошаване, повишена температура;
- ✓ Нежелание да се посещава училище или **бягство** от учебното заведение;
- ✓ Повишен риск от емоционални разстройства като депресия и тревожност;
- ✓ При преживяване на тежък кибертормоз- **автоагресия** и самонаранявания, употреба на психоактивни вещества.

Кибертормозът оставя у жертвите трайни следи, които при неблагоприятни условия лесно може да се превърнат в сериозни душевни, емоционални и психически травми, развиване на зависимости и др.

**КАКВИ СА ПОСЛЕДСТВИЯТА
ОТ
КИБЕРТОРМОЗА И ЗАЩО
НЕ БИВА
ДА СЕ ПОДЦЕНЯВАТ?**

ИНСПЕКТОР ЕМИЛ ИЛИЕВ

Инспектор в Дирекция „Киберпрестъпност“ към Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“ – МВР, работещ по линия „Противодействие сексуалната експлоатация на деца в Интернет“.

- **Понятието „кибертормоз“ все по-често е във фокуса на общественото внимание, но като че ли остава неясно за широката аудитория. Какво представлява онлайн тормозът?**

За съжаление в българския наказателен кодекс все още липсва дефиниция на понятието „кибертормоз“.

Кибертормозът е тормоз чрез дигиталните технологии. Може да се случи в социалните мрежи, платформите за съобщения, платформите за игри и през мобилните телефони. Това е повтарящо се поведение, целящо сплашване, ядосване или засрамване на потърпевшите. Примерите включват:

- разпространяване на лъжи или публикуване на неприлични снимки на някого в социалните мрежи;
- изпращане на обидни съобщения или заплахи през платформите за съобщения;
- изпращане на злонамерени съобщения под чужда самоличност на други хора.

Кибертормозът много често се среща сред учениците, като извършителите не осъзнават какво точно извършват. Приемат действията си за шега. По характера си той има същата сила като физическия тормоз, като понякога отзвукът е в пъти по-силен.

- **Проблемът засяга хора на различни възрасти, но нека се фокусираме върху риска за децата и младежите. Националният център за безопасен интернет отчита рекорден ръст на сигналите, получени на Горещата линия за докладване на вредно съдържание и онлайн престъпления срещу деца през миналата година - общо 46 359. На какъв вид посегателства стават най-често жертва?**

С Центъра за Безопасен интернет работим отлично от години. В нашата компетентност като сектор, борещ се с престъпленията срещу деца в Интернет, е да разкриваме сексуалната експлоатация на малолетни и непълнолетни, блудствените действия спрямо деца в Мрежата. В тази връзка до Дирекция „Киберпрестъпност“ достигат сигналите, за които има достатъчно данни за извършено престъпление от общ характер. По тях се извършва проверка и материалите се докладват към съответната прокуратура.

➤ **Светът на интернет е необятен и безспорно привлича интереса на подрастващите, а използването на смарт устройства е повече от лесно. Децата боравят с тях от най-ранна възраст. Каква е Вашата позиция по отношение на ранното пристъпване през прага на виртуалния свят?**

Повечето деца в днешно време израстват с телефон в ръка. За тях е естествено да си направят регистрация в различните сайтове. Макар и повечето от социалните мрежи да искат задължително потребителите да са пълнолетни при регистрация, тази тенденция със сигурност ще се засилва. В тази връзка е нужно изграждането на доверие между децата от една страна и родителите и учителите им. Да може подрастващите спокойно да споделят с възрастните какво им се е случило и да не се притесняват от осъдителни коментари.

➤ **Отчитате все по-ранна възраст при децата, жертви на киберпосегателства, но днешният начин на живот е немислим без интернет – и в училище, и в свободното време, децата използват смарт устройства. Вашият съвет към тях?**

Съветът ни е изграждане на дигитална киберхигиена от ранна детска възраст. Да знае всеки човек, който има достъп до интернет, основните правила за безопасност. Да не отваря съмнителни имейли, да не споделя паролите си, да ги сменя често, да не влизат в съмнителни сайтове и т.н. На скоро излезе по кината филмът „Киберпрестъпност“, който показва нагледно какви проблеми се крият в мрежата и до какво могат да доведат. Препоръката ми е да го изгледат всички и от там насетне да се опитат да се осведомят за актуалните проблеми с киберпрестъпленията. На страницата ни в социалната мрежа „Фейсбук“ – „Киберпрестъпност“ споделяме много информация за актуалните измами и методите за защита. Достатъчно е човек да я следи и да спазва съветите за безопасност.

➤ **Случаите, по които работите, са свързани с деца, имали смелостта да споделят за проблема. Част от потърпевшите обаче не предприемат нищо от притеснение или от незнание към кого могат да се обърнат за помощ. Какво бихте ги посъветвали?**

Бих посъветвал всеки човек, станал жертва на компютърно престъпление да потърси помощ. В крайна сметка – станалото, станало. Не може човек да живее с грешките си цял живот. Особено в случаите, в които е извършено сексуално посегателство спрямо дете, това означава, че има и други пострадали. Информирането на полицията за проблема би спомогнало за разкриването на извършителя и предотвратяване виктимизирането на други деца. Проблемът е огромен. Латентната престъпност е изключително висока. Проблемът идва и от това, че децата не осъзнават, че са станали жертви на компютърни престъпления. Жертвите на компютърни престъпления могат да се обърнат към нас като посетят сайта ни www.cybercrime.bg, на който има много полезна информация, имейл за подаване на сигнал и телефон за връзка при нужда от консултация с експерт. Съветът ни е да не действат спонтанно и да вземат прибързани решения, а да се консултират с наш експерт и доверен близък.

➤ **Безспорно ключова роля в предотвратяването на този вид посегателства имат родителите и учителите. Как те биха могли да бъдат в подкрепа на децата за органициаване на риска от попадане в подобни ситуации?**

За съжаление забелязваме, че много от родителите и учителите не са запознати в цялост с престъпленията в Интернет. На първо място е нужно изграждането у тях на киберхигиена и осъзнаване аспектите на престъпленията. Първата стъпка към справянето с един проблем е осъзнаването му. Повечето родители, чийто деца са станали жертва на престъпления, не са и подозирали какво може да се случи с децата им. Те разсъждават така сякаш щом детето е до тях, всичко е наред. Само че това не е така. Повечето от децата, станали жертва на „сексторшън“ са били в домовете си, докато са общували с непознатите. До такава степен са били манипулирани, че от страх не са говорили с близките си и покорно са се подчинявали на извратените желания на насилника. Ако те знаеха за проблема и опасностите в мрежата, дори да се опита да се свърже с тях сексуален насилник, щяха да потърсят помощ и да не се стигне до извършването на престъпление.

В заключение ще отбележа, че децата са най-уязвимата група в обществото ни и наш дълг е да ги опазим. За целта е нужно на разбираем за тях език, с достъпни примери, да им обясним как да защитят себе си.

Още полезна информация по темата може да намерите тук:

<https://roditeli.org/zvaneczat-bie-kak-da-pazim-digitalna-higiena/>

Да изгледате това видео, в което нагледно се развиват два случая на сексуално насилие над деца, които са общовалидни навсякъде:

<https://www.youtube.com/watch?v=bdzfOQAsPY4&t=6s>

Реално превенцията на тези престъпления не е сложна. Трудния момент е, че докато не се случи някакъв проблем, хората не желаят да се информират по темата.

Ако децата спазват следните **правила**:

1. Да не се доверяват на непознати лица.
2. Да не се сприятеляват с непознати профили.
3. Да ползват силни пароли.
4. Да не влизат в непознати сайтове.
5. Да не отварят непознати линкове.
6. Да спазват дигитална хигиена*.
7. Да спазват добър етикет на поведение.
8. Да не обиждат и тормозят съучениците си.
9. Да внимават какви снимки споделят – всичко, качено в интернет, не може да бъде премахнато, следите остават завинаги.

ИНСПЕКТОР
СТЕФАН ХАЛКИН

*Инспектор в ГДБОП,
работещ в гр. Габрово*

➤ **Каква е ситуацията в Габрово по отношение на киберпрестъпленията, свързани с деца и младежи?**

Киберпрестъпленията, които регистрираме в Габрово, не са по-различни от тези в страната. И тук отчитаме тревожна тенденция към увеличаване на броя извършени престъпления, както и на намаляване на възрастта на пострадалите деца. Наблюдаваме и спад на възрастта на лицата, извършващи киберпрестъпления, като имаме случай на малолетен извършител. Почти всички видове престъпления вече се извършват и през интернет, но като изключим имуществените, голяма част от сериозните случаи, които разследваме, са свързани с детска сексуална експлоатация. Много хора погрешно смятат, че този вид престъпления се случват някъде далеч и те не могат да пострадат.

При последния ни случай жертва на сексуален тормоз беше дете от Габрово, на възраст 9 години, като насилникът се е свързал с него чрез приложението „Viber“. Детето е добър ученик, с интелигентни и възпитани родители, с нищо по-различно от съучениците си. Надявам се то да се възстанови от травмата, защото всички знаем, че първите сексуални изживявания са от изключителна важност за формиране на личността.

➤ **Светът на интернет е необятен и безспорно привлича интереса на подрастващите, а използването на смарт устройства е повече от лесно. Децата боравят с тях от най-ранна възраст. Каква е Вашата позиция по отношение на ранното пристъпване през прага на виртуалния свят?**

Моите лични убеждения няма да се харесат на децата, имам предвид най-малките. Мисля, че повече сигурност за тях означава повече ограничения. През годините работа по различни случаи, се убедих, че неукрепналата психика на хлапетата е твърде податлива на манипулации.

Най-малките трудно различават кое е правилно или кой им е приятел, което обикновено е съчетано с увереност, че могат да се справят с всичко. От друга страна, поставени под натиск на насилник, лесно се огъват и са готови да изпълнят буквално всичко. А въпреки измененията в поведението им, често родителите разбират за проблема твърде късно. Като казвам най-малките, имам предвид малолетните деца на възраст до 14 години.

➤ **Отчитате все по-ранна възраст при децата, жертви на киберпосегателства, но днешният начин на живот е немислим без интернет – и в училище, и в свободното време, децата използват смарт устройства. Вашият съвет към тях?**

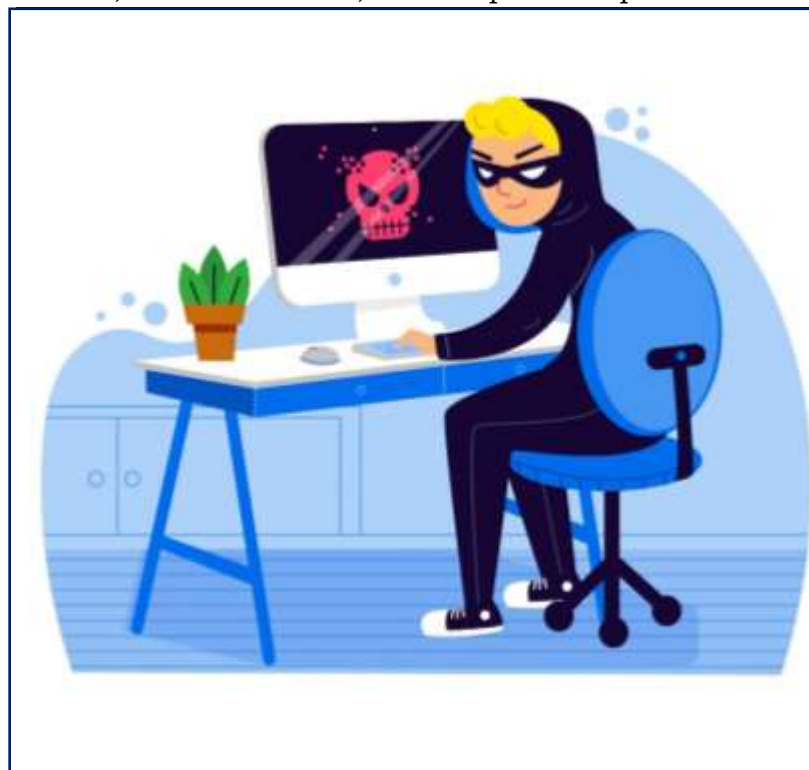
Важно е как ще се представят за тях заплахите в интернет, защото те трябва да се чувстват в безопасност навсякъде. Те имат нужда от самостоятелност и от лично пространство, затова в подходяща форма трябва да им се обясни защо трябва да бъдат наблюдавани и проверявани в интернет. Като съвет искам да им кажа да не създават никакво аудио или видео съдържание, от което биха се срамували в бъдеще, и да споделят с родителите си.

➤ **Как учителите и родителите биха могли да бъдат в подкрепа на децата за органичаване на риска от попадане в подобни ситуации?**

Родителите трябва да знаят какви са рисковете за децата им в интернет. Те много лесно могат да се запознаят с темата, например от сайта www.safenet.bg, където статиите са добре развити, а материалите, които се публикуват – актуални. Родителите трябва да знаят какво прави детето им, докато е на компютъра или с телефона си, както и да им помогнат да изградят умения за общуване и боравене с огромното количество информация. Родителите на най-малките могат да ограничат телефонните обаждания от непознати на устройството на детето – това става с една отметка в настройките на телефонния апарат. Приложения като „Viber“, „Messenger“ и „Facebook“ са много удобни за връзка с родители, роднини и близки, но не случайно при регистрацията им се изисква навършено пълнолетие и това е, защото не може да се ограничи общуването с непознати. На практика съветваме децата да не разговарят с непознати на улицата, а много родители допускат абсолютно непознати, и то анонимно, да общуват с децата им, най-често представяйки се за дете от другия клас.

Много родители не знаят за инструменти като приложенията за родителски контрол и как те функцинират. Например платформата „Microsoft Family Safety“, приложима за персонален компютър, изпраща на родителите седмичен отчет, под формата на съобщение, съдържащо информация за използвани приложения и времетраене, както и всички направени през детския профил търсения, посещавани уеб сайтове и екранно време по дни. Самата платформа ограничава съдържанието според вписаната възраст на детето в профила му. Настройката е изключително лесна, като при създаване на профил за детето в Microsoft трябва да се посочи рождената дата и профила на родител и да се следват посочени стъпки. С подобни инструменти лесно се настройват и мобилни устройства.

Притеснителен е фактът, че много учители също не осъзнават някои от рисковете за децата. Например наблюдавам практика учители в начална степен да общуват с учениците си в създадени от тях групи в приложението Viber или в Messenger, което носи риск всеки непознат да общува или изпраща съдържание на ученика. А учителите, и най-вече класните ръководители, в повечето случаи са авторитети за децата и могат да са полезни като разговарят, например в часа на класа, за опасностите, които крие интернет.

ВЕСНА НЕНЧЕВА

Работи като консултант и терапевт, вярвайки в силните страни и потенциала на хората за справяне с трудни ситуации.

Дипломиран психолог, преподава в Софийски университет, а също така е и експерт към Европейската комисия в Брюксел по малцинствени интеграционни въпроси. Работила е като психолог с търсеци закрила лица и жертви на трафик на хора към международни хуманитарни организации и Български червен кръст. Автор и обучител на практически ориентирани теми в помощ на работата с деца и възрастни, също така експерт към Министерството на Образованието за обучение на учители в меки умения. Весна е дългогодишен обучител в Националната комисия за борба с трафика на хора, а също и е работила като обучител за много от общините в страната

В работата си прилага EMDR терапия, която е ориентирана към хора преживели травми – травми от изоставяне в детството или тежки събития по-късно в живота. Тя вярва, че най-големите емоционални предизвикателства са с произход: семейна история и динамика, социален натиск (както и работата под стрес), ценности и културен произход.

МОЖЕТЕ

ДА ОТКРИЕТЕ ВЕСНА НА:

- ✓ **088 77 11 495 (Viber, WhatsApp)**
- ✓ **vesnanen (Instagram)**
- ✓ **Vesna Nencheva (FB messenger)**
- ✓ **vnencheva@eqcons.com**

➤ **Вие сте психотерапевт с**

дългогодишна практика, как обяснявате онлайн тормоза от Ваша гледна точка?

Сега тийнейджърите имат в ръцете си същите компютърни възможности, които само преди 10-15 години можеха да си позволят само големите компании. С развитието на новите технологии взаимодействието между хората става все по-бързо и ефективно. Общуваме по нов начин, с нови характеристики – кратки и все по-кратки съобщения, гласови съобщения, видео съобщения. Комуникацията ни се променя, развива се, еволюира, намирайки нови средства на изразяване и нови медии за предаване на посланията ни. Как един млад човек да се справи с все по-нарастващия достъп до технологиите и съответно с властта, която те му дават? Повечето деца използват технологиите отговорно, но понякога повлияни от културата на средата, в която функционират, избират да ги използват като нараняват, унижават, засрамват и лично нападат други хора.

Това явление наричаме кибертормоз, а именно "умишлено и повтарящо се нараняване, причинено чрез използването на компютри, мобилни телефони и други електронни устройства". За съжаление, това означава и че традиционният (така познат ни) тормоз е излязъл от рамките на училищния двор и все повече завзема територия във виртуална среда. Вече не говорим само за тормоз, много повече говорим за новата форма на тормоз – кибертормоз, който носи и нови характеристики:

- ✓ Анонимен - лесно можеш да се скриеш зад измислена или чужда самоличност, лесно можеш да имаш няколко аватара (личности) и всяка от тях да бъде с различна функция, да обслужва различна цел.
- ✓ Тотален - през Интернет обидите, фалшивата или вярната информация се разпространяват мигновено до много повече хора.
- ✓ Повсеместен – няма къде да се скриеш.

- ✓ Разкрепостен - хората не се безпокоят да казват или правят online това, което никога не биха казали или направили директно.
- ✓ Непознат (особено за възрастните) - в повечето случаи те не го познават, общуването на възрастните е с напълно различни характеристики от това на учениците, възрастните не мислят в тази модалност, за да могат да разберат и предвидят опасностите в тази среща и респективно - да знаят как да противодействат.

В много отношения кибертормозът може да се възприема като по-зловещ от "офлайн" (традиционния или училищния) тормоз, тъй като атаките могат да бъдат по-интензивни, чести, неподозирани и на пръв поглед трудни за овладяване. В сравнение с традиционния тормоз кибертормозът не е ограничен от пространството или времето. Някои онлайн насилници могат да се крият под маската на анонимността, което по същество им позволява лесно да нападат другите по всяко време и от всяко място, където пожелаят.

Благодарение на съвременните технологии кибертормозът може да се случва със "скоростта на мисълта" и пред много по-голяма аудитория от тази на поведението, ограничено в училищния двор. Освен това онлайн насилниците могат да бъдат потенциално още по-жестоки от офлайн насилниците, защото освен думи могат да включат като част от атаките си богат набор от медии, включително звуци, променени снимки, текст, видео и т.н.

➤ **Като общество сякаш сме склонни да negliжираме проблема с онлайн тормоза, тъй като видими белези и щети, както при физическото насилие, няма. Май сме забравили приказката за лошата дума?**

Като общество **не познаваме** проблема. Като родители се тревожим дали детето ни си е научило достатъчно добре урока, дали ще е достатъчно внимателно като пресича улицата, дали няма да го срещнат недобронамерени поголеми ученици. Мислим дали не играе прекалено дълго на телефона и пропускаме да мислим в контекста на заплахите в online средата.

➤ **Каква е прогнозната картина, която виждате по отношение на онлайн тормоза над деца?**

Статистиката твърди, че около 40 % от децата са имали някакъв **контакт** с кибертормоз и се смята, че всеки четвърти ученик е **участвал** в кибертормоз. Рискът от кибертормоз се удвоява, когато човек има профил в електронна социална мрежа, а днес децата имат дори по няколко профила. 50 % от жертвите не разказват или рядко разказват на някого за проблема, което предполага по-висок риск да бъдат подложени на кибертормоз отново. Най-голяма честота се наблюдава при 13-16 годишните.

➤ **Какви могат да бъдат дългосрочните последици за едно дете жертва на онлайн тормоз?**

Въпреки че се случва в киберпространството, този проблем не бива да се омаловажава, тъй като е свързан с последици в реалния свят. Например, не е тайна, че кибертормозът е свързан с негативни емоции като тъга, гняв, разочарование, срам или страх, а тези емоции са свързани с престъпността и междуличностното насилие сред младежите и младите възрастни.

Освен това като ефект кибертормозът е свързан с ниско самочувствие и суицидни идеи, преживявани трудности в училище, агресивно поведение, употреба на ПАВ (психоактивни вещества), а също и традиционните нарушения.

➤ **Вашият съвет към родителите?**

Ако приемем, че сме взели под внимание всички полезни насоки как да бъдем добри родители, то можем да добавим - да бъдем до децата си, да познаваме проблемите им, да реагираме гъвкаво и адекватно на бързите промени, които се случват в процеса на порастването им.

Да имаме добра връзка! Да говорим!

➤ **В последните години проблемът с онлайн тормозът сред ученици става все по-сериозен, какви са според Вас причините?**

Действително младите хора прекарват много време в онлайн пространството, а ние - възрастните, нямаме достатъчно познания за регулациите в него и за механизмите на контрол. Голяма част от света на децата и младежите вече се е пренесъл във виртуална среда, а ние, като възрастни, изпитваме трудности да им бъдем максимално полезни, тъй като нямаме опит във виртуалния свят от нашата си младост.

Какво може да кажем за тези, които проявяват агресия в онлайн пространството - те разчитат на виртуалния образ, на липсата на ясно определените граници, които дава общуването очи в очи, и на анонимността, чрез която можеш да се представиш за всеки друг. В интернет човек няма ясна идентичност, няма ясни корективи, няма някой, който да каже „Ти не си такъв човек! Аз те познавам - ти не се държиш по този начин!“. Усещането за анонимност действа освобождаващо на най-негативните черти на личността. И наистина сериозният проблем е, че децата, които са повторени към виртуалния свят, не си дават сметка какви заплахи дебнат в онлайн пространството. Факт е, че сигналите за откраднати профили, за ползване на чужди такива, за обиди през други профили и др. зачестяват. Ето защо има смисъл от такива широки превантивни кампании, които да разясняват ясно механизмите на действие, когато нещо притеснително се случи във виртуалния свят. Децата трябва да бъдат информирани и да знаят как да действат, ако попаднат в подобни ситуации. Ние, възрастните, като че ли подценяваме проблема, най-малкото защото прекарваме по-малко време в интернет, а и защото все пак, през годините, сме изградили защитни механизми, с които да се пазим. При децата, поради крехката им възраст, такива механизми все още няма.

МАРИЯНА ГЕОРГИЕВА

Образователен експерт с трайни интереси в сферата на качеството в средното образование и професионалното развитие на учителите. Провеждала е изследователска работа във Великобритания, Германия и Австрия. Разработва анализи и проекти, свързани с качеството в образованието, социалното включване и управление на многообразието. Работила е с организации като ПРООН, УНИЦЕФ- България, Съвета

➤ **Съветът Ви към децата, за които интернет и изключително привлекателен?**

Човек не се отказва лесно от неща, които са му приятни и които са атрактивни, но все пак да внимават с кого разговарят, а при някаква форма или дори усещане за обида или за манипулация, да сигнализират възрастните.

Добре е да имат предварително създаден, с помощта на близките, набор от възрастни хора, към които да могат да се обръщат при нужда. И с тази мрежа от близки да споделят въпроси и теми, които ги вълнуват и които са свързани с пребиваването им във виртуалния свят.

Да бъдат открити и да не премълчават, особено ако някаква неприятна за тях информация бъде разпространена в интернет. Да не се страхуват или срамуват, а веднага да споделят проблема, за да могат възрастните да реагират адекватно и да сигнализират компетентните органи.

➤ **Каква е ролята на училището в процеса на овладяване на проблема и на неговото предотвратяване?**

Доколкото познавам учебните програми, тези въпроси се засягат в отделни предмети. Но не бих могла да кажа със сигурност дали темите са като част от общия учебен поток и дали самите учители са достатъчно подготвени да отделят внимание на тези проблеми и да подготвят децата. Мисля, че българското училище е натоварено с прекалено много неща, за да може да отдели време за всяко едно от тях и то толкова достатъчно, че да успее да формира умения за предпазване на децата и от опасностите в интернет.

➤ **Вашите препоръки към учителите?**

Да разпознават кои са приоритетите на сегашното поколение и когато имат възможност, интегрирано, в самите програми, да работят за развиване на умения у децата и за справяне с предизвикателствата на интернет.

➤ **Съветът Ви към родителите?**

Да говорят по-често с децата си и самите те да се стремят да опознават по-добре виртуалния свят. Да поддържат жива връзка с детето, за да знаят в какви мрежи то функционира и какво публикува в тези мрежи. Да не се притесняват да ограничават присъствието на децата си във виртуалните мрежи – това не е ограничаване на някакво право на детето, а поставяне на здравословни граници.

СИГНАЛ ЗА ОНЛАЙН ТОРМОЗ
МОЖЕ ДА БЪДЕ ПОДАДЕН КЪМ
ВСЯКА ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА
МВР, КАКТО И НА НАЦИОНАЛНАТА
ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ОНЛАЙН
БЕЗОПАСНОСТ ЗА ДЕЦА: 124 123.

ОБЩИНА
ГАБРОВО

Кибертормозът засяга децата и младежите по много различни начини, а необятните възможности на Интернет дават възможност на недоброжелателите да бъдат все по-изобретателни и находчиви. Макар и невидими, емоционалните рани, които нанасят онлайн посегателствата, са също толкова болезнени, колкото физическите, а пътят на възстановяване - труден и дълъг. В търсене на собствената си идентичност, потърпевшите рискуват да попаднат в спиралата на необмислени действия и поведения.

Наред с опасностите от онлайн посегателства, които крие сърфирането в мрежата, продължителното и неконтролирано използване на електронни устройства може да доведе до развиване на различни форми на пристрастяване като дигитална зависимост, хазарт, наркотици и др.

Най-добрият начин децата да бъдат предпазени и защитени е насърчаването да споделят, поддържането на здрава емоционална връзка с тях и ясно изразената родителска подкрепа за развиване на техните личностни качества и социални умения.

Ако имате необходимост от консултация и допълнителна информация по въпроси, свързани с превенция на рисковото поведение сред деца и младежи, свържете се с нас!

**Превантивно-информационен център към
Общински съвет по наркотични вещества
Габрово**

www.prevention.gabrovo.bg

**В ИЗДАНИЕТО Е ИЗПОЛЗВАНА
ИНФОРМАЦИЯ ОТ:**

- ✓ **УНИЦЕФ България**
<https://www.unicef.bg>
- ✓ **Национален център за
безопасен интернет**
<https://www.safenet.bg>
- ✓ **Дирекция "Киберпрестъпност"
при ГДБОП-МВР**
<https://www.gdbop.bg/bg/cyber>